

MARGINALII PRIVIND DOUĂ PIESE RARE DE ARMAMENT

Carol KÖNIG, Dan RĂPĂ-BUICLIU

În colecția de armament a Muzeului Județean de Istorie Galați se numără și două piese reprezentative pentru armele de foc, ce fac parte din categoriile: **pistoale cu cremene occidentale** (sec. XVIII), respectiv pentru **artileria otomană** (începutul sec. XIX-lea).

Pentru cele două arme de foc, am redactat, individualizat, o fișă istorică descriptivă, subliniind valoarea lor ca bunuri patrimoniu cultural – istoric, național, din domeniul militar modern.

I. Pistol cu cremene occidental (Italia), atelierul de armurărie **Cominazzo**¹ din Gordone (Brescia-Italia). Țeava prezintă inscripția „**L. LAZARIN**” (Cominazzo), marca de atelier încadrată de cinci crini, pe mecanismul de dare a focului (platină), inscripția „**SOFIANTI**”.

Material: țeava din oțel; patul din lemn.

Tehnica: gravare, încrustare, traforare, sculptare, filigran.

Dimensiuni: L: 43 cm; L țevii: 28 cm; calibrul: 15 mm.

Datare: prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

Stare de conservare: bună.

Proveniența: din fondul vechi al Muzeului de Istorie (o donație post 1937); **M.I.G. Inv. 5922.** (vezi *Planșa I*)

Din punct de vedere al apartenenței, piesa militară reprezintă un pistol cu cremene ce face parte dintr-o serie comună realizată de/sub licența vestitului atelier de armurărie din Italia din sec. XVII-XVIII, familia de arcebuzieri Lazarino Cominazzo din Gordone Val Treompia – Brescia, cu datare în sec. al XVIII-lea.

Încadrare cultural-istorică: bun de patrimoniu cultural național, categoria „**Tezaur**”. Piesa reprezintă valoare istorică documentară privind cunoașterea colecției armelor portative, făcând parte dintre exemplarele cu frecvență redusă în colecțiile muzeale din România. O altă piesa din aceeași categorie, dar aparținând unui atelier cu marca de armurier Cominazzo, se află în Muzeul Național „Peleş” - Sinaia. Se poate vorbi chiar de o piesă

---

¹ Vezi discuție în: A.Gaibi, *I.Cominazi: una famiglia di artefici famosi di Gordone Val Treompia*, în: „Armia antiche”, 1960, p. 75-102; Claude Blair, *Pistols of the World*, B.I.Batsford LTD. London, 1968, p. 77.

unicat în țara noastră, deși ea nu este o realizare decât de serie. Ea aparține ca produs al atelierului italian Lazarino Cominazzo, care a realizat artefacte militare de mare precizie, dar executate, în ceea ce privește asamblarea și patul din lemn, pentru două categorii de utilizatori: de rang (piese de lux)² și modesti (piese de serie).

II. Țeava unui tun de navă otomană, aparținând unui atelier otoman (probabil în Arsenalul Militar din Istanbul).

Tehnica: turnare.

Material: bronz.

Dimensiuni: L: 163 cm.

Calibrul: 120 mm.

Datare certă 1234 H., adică în perioada 31.X.1818-19.XI.1819 (în epoca domniei sultanului Mahmud al II-lea, 1808-1838), conform turalei sultanale³ și a elementului de datare, inscripționate pe țeavă.

Considerăm că piesa de artilerie a fost utilizată în timpul evenimentelor eteriste. A fost găsită alături de un alt tun de navă și cu cinci ghiulele de câmp, într-o baterie amplasată pe dominantă platoului unde este situat actualmente Turnul de televiziune din Galați și care, în acea perioadă, controla malul și cursul fluviului Dunărea. Descoperirea a fost făcută în anul 1973, în curtea fostului Institut C.P.P.A.M., cu ocazia săpării unui șanț de canalizare de către niște muncitori.

Încadrare cultural-istorică: bun de patrimoniu cultural național din domeniul istoriei, militare categoria „**Tezaur**”. Piesă de artilerie otomană aflată în circulație și utilizare pe teritoriul românesc în cadrul evenimentelor militare turco-eteriste din Galați, mai 1821. Piesa poate fi considerată chiar un artefact militar unicat, ce documentează distinct o perioadă a evoluției pieselor de artilerie de factură orientală (otomană) din sec. al XIX-lea, utilizate și descoperite la noi în țară.

Starea de conservare a piesei: foarte bună. **M.I.G. inv.** 11285 (vezi *Planșa II*).

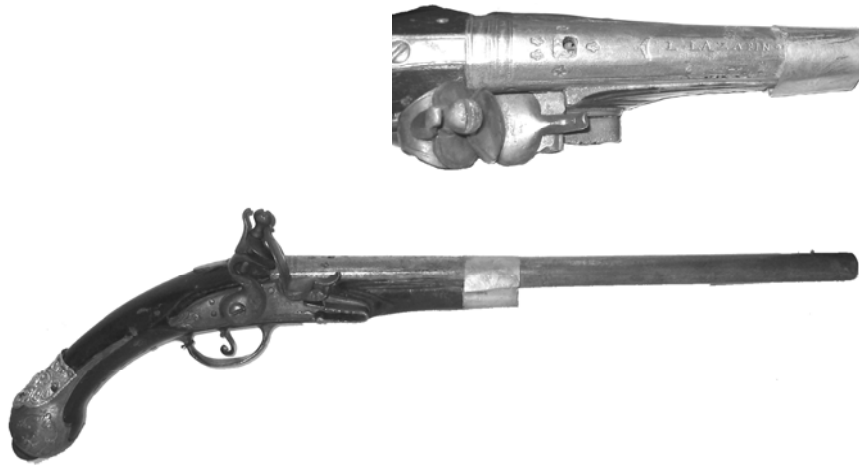
² Un exemplar “de lux” cu marca Lazarino Cominazzo, datând din a doua jumătate a sec. al XVII-lea, se află în colecția lui William Goodwin Renwick, oferită de **Casa de licitație Sotheby's**, la 21.11.1972. Vezi revista „Antiquità viva”, an XI, nr. 4, Firenze, 1972, planșă.

³ Lectura și interpretarea turalei este făcută de eminentul turcolog, prof. univ. dr. Mihai Maxim, căruia îi mulțumim și pe această cale, pentru sollicitudine.

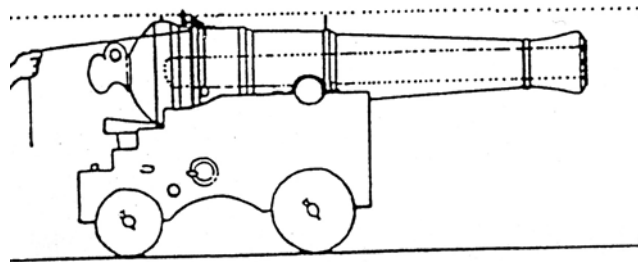
MARGINALIA TO TWO RARE PIECES OF WEAPONRY

- Abstract -

The authors analyse the two rare pieces of the collection of weapons of the History Museum of Galați: a flintlock pistol (Italian), manufactured under the licence of the illustrious Cominazzo de Gordone armament workshop (Brescia), dating back to the first half of the XVIIIth century, and a unique artillery device (Turkish), a ship canon tube, probably manufactured in the Arsenal of Istanbul Imperial Fleet, bearing important inscriptions: tuğra of Sultan Mahmud II and the date: 1234 H. (October, 31 1818 – October, 19 1819).

Plansa I

1532 din anul 1234
 Anul 1234 (H) si. x. 1818 -
 19. x. 1819
 (Sultanatul lui Mahmud II
 1808-1839)

Plansa II